

Джулио Райола

Хвърчилото

В слънцето днес има нещо ново...

Джовани Пасколи

Най-сетне дойде септември – месецът на ветровете.

Не знам дали на други места всички ветрове се събират тъкмо през този тъй ведър месец, но в устието на нашата долина това ставаше и все още става така.

В последните дни на лятото над нас тегнеше плътна и тежка жега. Тогава отправяхме поглед към устието на долината, там, където горите се спускаха ветрилообразно към селото, редееха и стигаха почти до първите къщи, откъдето започваше равнината. През тези дни всички ние от време на време поглеждахме към клисурата между хълмовете и по-нагоре, към по-високите и далечни върхове. Все едно че очаквахме някого, за който бяхме сигурни, че ще дойде.

После в една прекрасна утрин виждахме, че най-близките до устието дървета се поклашат леко и така разбирахме, че вятърът вече идва.

Тогава хората излизаха от къщите и се тълпяха по улиците, очаквайки първия хладен полъх – това беше станало вече традиция. Излизахме всички с усмихнати лица – стари, млади влюбени, деца. И така чакахме първия вятър да се спусне над долината.

Понякога излизаше, че това е било лъжлив сигнал. Тогава всеки тръгваше да си гледа работата и облени в пот, проклинахме горещината. Но от време на време пак излизахме от къщи или се подавахме на прозореца и поглеждахме нагоре към горите, очаквайки зелената въздушна каскада.

И ето че най-сетне ветровете идваха. Горите започваха да се разклащат все по-надолу и по-надолу, въздухът ставаше прозрачен и трептящ като тънка хартия. Виждаше се ясно как вятърът нахлува през голямата клисура и се спуска към нас. От вътрешността на горите се надигаха ята птици – косове и глухари, гарвани и диви гълъби, а понякога самотен сокол кръжеше неспокойно в раздвижения въздух.

Всички растения заиграваха едновременно весело хоро, вятърът се спускаше бързо към селото. После забелязахме, че е стигнал вече до къщичката на старата Матилде по средата на брега, защото на поляната пред нея винаги имаше опънато въже с пране; прострениите да съхнат дрехи, неподвижни под слънцето, изведнъж се разиграваха като пощръктели призраци и това означаваше, че вятърът е стигнал дотам.

Останалата част от пътя до селото вятърът изминаваше в карьер, докато най-сетне усещаме върху лицето си свежия полъх като дъх на огромно невидимо животно. И тогава вече знаехме, че лятото е свършило и идва есента.

Там, в селото, в подножието на хълмовете, лятото бе преминало мигновено. Един ден (всички бяхме излезли пред къщи, защото ни се струваше, че настъпва есента) моят син Том каза нещо. „Татко, искам хвърчило“ – каза той. Спомням си съвсем ясно – като че ли това е станало сега – сериозното му лице, обърнато към мен, както винаги, когато имаше да ми каже нещо важно. Погледнах го смаян от това ново желание, той никога не бе се занимавал с хвърчила и изобщо с подобни игри. Казах му това, а той ми отвърна: „Татко, това не е игра.“

Аз и Рита имахме две деца; през топлия сезон идвахме в тази къща, разположена малко извън селото, точно срещу хълмовете, откъдето слизаше вятърът. Освобождавах се от университетската си работа за три-четири месеца и, разбира се, това бяха най-хубавите ни месеци. Аз и жена ми седяхме на сенчестия пруст и гледахме как Кристина и Том играят с нашето куче Амико на поляната пред къщи. Това се повтаряше всяка година, животът ни сякаш бе устроен така – между моята работа долу в града, в Института по физика и почивката в подножието на хълмовете. И продължи така до момента, в който моят син поиска хвърчило.

– Искам хвърчило, татко – повтори Том, като ме погледна отдолу нагоре, – и то да бъде много хубаво, най-хубавото хвърчило на света.

(Още се питам откъде му бе хрумнала тази мисъл, но може би се бе сетил за хвърчило, защото от няколко дни седяхме там да чакаме вятъра, подтиснати от голямата жегла. С вятъра бе свързана представата за лекия свеж полъх, при чието преминаване горските птици се събираха на ята, сякаш за да се сбогуват с лятото, което си отиваше. И може би затова у Том се бе породила мисълта да приветствува по някакъв начин новия сезон, който настъпваше, разливайки багрите си по хълмовете.)

И тъй, погледнах децата си (Кристина бе седнала на земята и слушаше много внимателно), а после Рита. И реших, че мога да му направя едно хвърчило – защо не? – имах време и горе-долу някаква представа. Затова казах на Том:

– Добре, сине, ще имаш хвърчило и то ще бъде най-хубавото хвърчило на света, обещавам ти.

Отидохме в моята „работилница“. Това не беше истинска работилница, а дървена барака зад къщата, където държахме сечивата; вътре имаше стоманена тел и дъски, гвоздеи и разни дреболии, колибката на кучето и не знам още какво – все необходими неща. И така се заловихме за работа.

Пренесохме частите на хвърчилото на тревата пред къщи; едва тогава забелязах, че бе станало огромно. Предишните дни, докато Том, Кристина, Амико и аз бяхме заети да размерваме хартиени листовци, да дяламе пръчки, за да направим скелета, да бъркаме лепило в бурканите (кучето само въртеше опашка и по този начин участвуваше в общия труд), разбира се, не бях помислял за това. Но сега, когато бе дошъл моментът да сглобим отделните части, да прикачим опашката към корпуса на хвърчилото, едва сега виждах колко е голямо. Частите на огромното хартиено животно бяха пръснати по зелената поляна като крайници на гигантско същество; и бяха в най-различни красиви цветове.

Триъгълният връх беше в червено и жълто като голям огнен шип. Представях си, че когато вятърът го поеме в своите всемогъщи, невидими въздушни ръце, от земята ще изглежда като огнен блясък, като отломка от слънцето над нашите глави. А правоъгълният дълъг корпус беше като тяло на пъргава риба, сребрист и нашарен; гърбът му блестеше ослепително като острие на сребърен нож, а пъстрочветният корем бе нашарен като зебра. После идваше опашката, направена от стотици хартиени брънки, дълга и виеща се като змия. Тази опашка като понесена от ветровете небесна дъга, там горе във висините, ще бъде – мислех си аз – нашият сигнал, нашият зов, знак за нашето присъствие.

Том се приближи до мен, беше леко намръщен.

– Няма да полети – каза той, – стана много голямо, татко.

Отвърнах му, че съм съвсем сигурен, че вятърът ще го вдигне нагоре, но всъщност изпитвах съмнения: дори да забиехме макара на хълма, вятърът пак нямаше да го повдигне, хартиеният гигант нямаше да полети. Като гледах сина си, спомних си за безбройните хвърчила от моето детство – цветни петна в неспирния бяг на годините. В паметта ми изплува особено едно – кръгло и жълто като месечина, с две сини очи, които ме гледаха от небето, както някое лице гледа във водата морското дъно; ние – мислех си тогава – сме риби на дъното на необятен океан и това лице гледа и наблюдава нашия живот може би от някакъв друг, безкрайно далечен свят.

Сглобихме частите на големия хартиен корпус, жена ми ни гледаше от верандата, а Амико лаеше, с опашка, навита като дъгоцветна змия сред тревата. После се затичахме и се опитахме да пуснем голямото цветно животно в септемврийския вятър, който сега духаше непрекъснато, но претърпяхме пълен провал. Повторихме опита с открит

автомобил, препускайки по шосето – Рита беше на волана, а Том, Кристина и аз крепяхме хвърчилото и се мъчехме да му дадем тласък. Но всичко бе напразно, въздухът нямаше сила да повдигне колоса. Привечер се върнахме в къщи и четиримата обезсърчени, Амико вървеше след нас с подвита опашка. Хвърчилото остана облегло на бараката за сечивата като летящо чудовище с прекършени криле.

Беше около два часа през нощта, когато се събудих и усетих, че Рита не спи. Между нас сякаш съществуваше някакъв скрит проводник: ако нещо не вървеше на някого от двамата, другият веднага усещаше. Бяхме проверили тази взаимна чувствителност не знам вече колко пъти, но тя не се поддаваше на никакво точно определение. Така и този път, щом се събудих, веднага разбрах, че у Рита става нещо и е неспокойна.

Стаята беше тъмна, но през прозорците и тънките пердета се виждаше голямата септемврийска луна, огряла с мека светлина отсрещните хълмове.

Рита усети, че съм буден, и притисна към мен топлото си и гладко тяло.

– Голямо нещастие стана с това хвърчило, Том е подтиснат, като че ли са го били – каза ми тя.

Отговорих, че сме направили всичко погрешно; безполезно е да искаме да построим такъв гигант, след като нямаме възможност да го издигнем във въздуха.

– И всичко това стана, защото искаше най-хубавото хвърчило на света, а то излезе чудовище, което никога няма да полети.

Виждах профила на жена си, очертан на фона на бледата лунна светлина, която бавно нахлуваше в нашата стая. Този профил бе вече пусал корени в мен – имаше нещо от него в устата на дъщеря ми Кристина, в носа на сина ми Том. Обвих талията ѝ с ръкави я притеглих към себе си.

– Не се сърди – рекох аз, – утре ще му направя друго, по-малко. То сигурно ще полети.

Рита поклати глава мълчаливо. Представях си сърдитото ѝ изражение. В такива моменти нежните ѝ черти се изменяха, лицето ѝ ставаше хладно и рязко, като че искаше да ме отблъсне или да си отмъсти за някоя обида, която съм ѝ причинил несъзнателно.

– Не разбираш ли – каза тя бавно, – че Том искаше точно таква хвърчило, с такива цветове и големина, по-голямо от това, което има

синът на госпожа Арго, по-голямо и по-хубаво от всички други хвърчила. И да може да лети най-високо от всички. Хвърчило като тия обикновените не го интересува, ще литне ниско над покривите и ще се заплете в клоните на дърветата... нима не разбираш, че това е негова амбиция.

Седнах в леглото и потърсих на нощното шкафче цигарите.

– Чудо – измърморих, – с една дума, иска от баща си чудо. Аз да не съм светец, та да му правя хвърчила като космически кораби и да ги карам да летят. Той трябва да разбере, че баща му е обикновен човек и не може да прави чудеса.

Сега жена ми се бе отдръпнала от мен и бе обърнала лице към прозореца, така че виждах само тила ѝ под русите коси, прибрани в тънка найлонова мрежичка. Формите на тялото ѝ се очертаваха под чаршафа, който я покриваше – стройните крака, леко разкрячени, нежните бедра, издължени като амфора, тънката ръка, отпусната настрани, сякаш отделена от тялото.

После Рита каза бавно:

– Ако искаш, ти може да му направиш такова чудо. Започнах да се отегчавам от този безсмислен разговор.

Погалих ръката ла жена ми, но тя остана неподвижна, сякаш очакваше отговор от мен.

– Каж ми ти как да го направя – отвърнах аз, – навярно знаеш.

Тогавя тя се обърна и в очите ѝ долових нещо, което не бях забелязвал никога досега – нещо като бистра и бляскава вода (може би остатък от лунната светлина), като съдържана и съзнателна насмешка.

– Професоре, нима вашата физика не може да ви подсказе нещо? – рече тя и понеже я гледах смяян, добави полугласно, с престорено безразличие: – Онази история с гравитацията не може ли да ви помогне?

Така тази нощ разбрах, че жена ми знаеше поне отчасти нещо, за което не бях говорил никога и с никого извън бариерата на „пропускателния пункт“ на Института по физика. Разбрах също, че нашите предпазни мерки са били напълно излишни, щом тя бе научила за това. Докато я гледах със зяпнала уста, Рита избухна в смях и ме прегърна, принуждавайки ме да легна. И като се отпусна върху мен, каза ми шепнешком това, от което се боях:

– Мили, но ти в съня си нощем говориш само за това.

„Историята“ с гравитацията, както я наричаше Рита, бе започнала в деня, в който Клаус ме потърси по телефона в лабораторията.

– Можеш ли да дойдеш при мен тази вечер? – попита ме той с обичайния си спокоен тон. И аз отговорих „да“.

Клаус беше такъв човек, който се нарича „самотник“, един от ония хора, които цял живот търсят крайно индивидуални идеали, обикновено в противоречие с идеите, а често пъти и с интересите на всички останали. Такъв човек става досаден за околните, особено ако е умна глава като Клаус. В университета – където бяхме състуденти – Клаус смайваше и понякога дразнеше професорите със своята огромно интуиция. На края бе намразен от цялото преподавателско тяло, което не можеше да му прости, че знае много. Това завърши с един паметен бой с юмруци в един от коридорите на нашия институт между него и якия професор по диференциално и интегрално смятане. Клаус загуби два зъба, а професорът остана с две счупени ребра. След което, отвратен от тази среда, Клаус Полди напусна факултета, отказвайки да се дипломира.

– В един свят на дипломирани некадърници – каза той, като си отиваше – няма място за такъв като мен.

Занимаваше се със самостоятелни изследвания. С парите на баща си – богат земевладелец – Клаус Полди си бе обзавел лаборатория, където понякога стоеше по цели дни, без да излиза. Знаех, че от години прави важни проучвания в различните области на физиката, но не ми бе известно точно върху какво.

Това беше една незабравима вечер. Клаус ме накара да седна в едно кресло до камината, наля ми порядъчна доза „Мартел“, след което постави на една масичка до нас няколко листа с бележки, като каза съвсем просто:

– Чети това, ако обичаш.

Бележките, написани с неговия ситен, почти нервен почерк, всъщност представляваха цял научен труд в областта на физиката и математиката. Клаус поставяше пръст в една стара рана, съществуваща в теориите за гравитацията. Съсипваше окончателно – с редица гениални математически доказателства – бедния стар Нютон; отричаше Айнщайн, макар и да приемаше някое негово схващане; поставяше под съмнение последните „корпускуларни“ теории и отново отваряше врата – но по непогрешим и оригинален начин – към големия сектор на „магнитните полета“.

Колкото по-нататък четях, толкова по-ясен ми ставаше гениалният план, очертан от Клаус. Всъщност това беше ново космологично схващане, според което гравитационните свойства на небесните тела добиваха съвсем ново значение и същност. Слънчевата система, галактиките

и цялата вселена на края изглеждаха – по-ясно казано – като гъста мрежа от силови линии и сякаш върху тази необятна, триизмерна мрежа различните сектори на космоса са били разпределени от архитект въз основа на исполински изчисления. Да се овладее по някакъв начин огромната енергия, протичаща по тия силови линии, които представляваха големи потоци или реки в космоса, би означавало невъобразим и смайващ напредък в областта на физиката и на нейното приложение – истински поврат в човешката история.

Вдигнах очи и погледнах Клаус, който седеше смълчан и спокоен в своето кресло срещу мен, наблюдавайки внимателно кехлибарената течност в чашата.

– Това е голяма работа – възкликнах аз, а той се усмихна малко уморено. После се изправи на крака и разпери ръце в знак на примирение.

– Трябва да се изпробва – рече той, – но е нужна лаборатория, съвсем различна от моята. Само ония от властта биха могли да я направят.

Спомням си, че всичко стана много бързо. Обадох се по телефона на директора на института, пристигнаха големците с титли и без титли, заредиха се дни и нощи за монтажа на големите машини и необходимите уреди. После първите опити и на края – голямата експлозия, при която Клаус загина, а аз бях отведен в болницата за цели три месеца.

Сега – след малко повече от година – бяхме започнали отново и по-голямата част от работата легна върху моите плещи. Имахме – така да се каже – един „мотор“, който експлоатираше силовите линии, изсмуквайки енергията от близките до нас полета и сектори. Бяхме го сглобили след безброй затруднения; преимущество му беше, че имаше минимални размери, но дори и да беше много по-голям, пак нямаше да улови достатъчно енергия, тъй като максималното ни постижение бе издигането на тежест от около три килограма и половина на височина по-малко от хиляда метра над морското равнище.

Това остана нашата максимална граница и от месеци наред се мъчихме да направим нещо по-добро и по-голямо. Навярно имаше някаква грешка в изчисленията или в тяхното приложение, но за съжаление нещастният Клаус не беше вече между нас със своята мощна интуиция и със своята съвършена подготовка: трябваше да се справяме бързо сами.

От тази нощ насетне нашата лятна почивка, която беше вече почти към края си, стана за мен мъчителна и непоносима. След моя категоричен отказ Рита се бе затворила в някакво апатично мълчание. И Том от своя страна, мрачен и намръщен, цял следобед седеше на верандата да

чете някакви вестничета, които никога не му бяха харесвали. Кристина, най-малката, от време на време изтичваше да види дали хвърчилото, опряно на нашата „работилница“ зад къщи, стои още там, като че ли всеки момент можеше да литне в небесата от само себе си. Само Амико както винаги въртеше опашка наоколо, но беше някак омърлушен, сякаш бе разбрал, че сме скарани.

Горях от нетърпение да се завърна в града, към моята работа. Оставаха още петнадесет дни и с удоволствие бих предложил на Рита да се върна сам, ако не се страхувах, че ще се разсърди или още по-лошо, че ще посрещне това равнодушно.

„Всичко това е много глупаво – мислех си аз. – И жена ми особено се държи като дете. Как може да иска от мен подобно нещо?“ Помъчих се да я заговоря по този въпрос, но тя веднага отвърна, че съм съвсем прав, по-добре да не говорим вече за това. В думите ѝ обаче и най-вече в държането ѝ на престорено безразличие почувствувах, че неоправдано ми се сърди.

Обзеха ме съмнения. Започнах да се питам какво значение има в живота ми моето семейство. Понякога стигах до заключението, че съм егоист; но малко след това успявах да се опомня и си казвах, че съм луд.

„Ето например децата – мислех си. – Работиш, за да им осигуриш бъдещето, отглеждаш ги, докато са малки, стопляйки ги с дъха си – те са като семена, които се разпукват. И на края един лош ден разбираш, че не си направил за тях всичко, каквото би могъл да направиш. Разбираш това от нещо незначително – от един поглед, от един жест, от някакво обвинение или упрек, отправени към теб в момент на слабост. И ти се струва (или наистина е така?), че си сбъркал всичко, че си развалил нещо много важно. И тогава се чувствуваш неудачник.“

Прехвърлях тези мисли в главата си по всяко време – денем и нощем. Когато заспеше Рита (усещах как дишането ѝ става ритмично, спокойно и само раменете ѝ потръпват от време на време – знак, че сънува), аз ставах безшумно и отивах да нагледам децата си, които спяха в своята стая. Свита на кравай като котенце, Кристина дишаше толкова леко, че дори не можех да я чуя сред тишината на къщата. Том имаше навик да се покрива с чаршафа чак до ушите и да стиска възглавницата, като че ли някой ще му я открадне. Една вечер, като седях в тяхната стая, забелязах, че сънят на Том е неспокоен. От време на време детето измърморваше нещо. И като се наведох над него, успях да доловя сред тия откъслечни и неясни фрази думата „хвърчило“, която той бе повтарял толкова често предишните дни, а сега, в дълбоката нощна тишина, ми се

стори изпълнена с някакво тайнствено значение, напомняща за необятни и далечни пространства.

„Какво страстно желание“ – помислих си смутен, докато гледах къдравата главица на моя син, потънала във воалите на приказни сънища. И веднага разбрах, че – макар и само веднъж в живота – усмивката на сина ти, неговата детинска и може би безумна радост могат да бъдат по-ценни от всичко друго на света, включително и от спокойствието на собствената ти съвест. Така реших да замина с колата рано сутринта, трябваше да слеза в града, за да взема от лабораторията на института някои неща. Само две метални жички – от специална сплав – и още няколко дреболии: тогава голямото хвърчило щеше да литне в синьото небе дори и да няма вятър. И щях да видя Том отново да се смее, протягайки ръце към огромната хартиена птица там горе във висините, така както много пъти бях правил аз самият в далечните години на моето детство. Освен това чувствавах, че ако нещастният Полди беше още между нас, щеше да ми помогне да осъществя красивата мечта на моя син; изобщо бях сигурен, че в този момент той ме вижда и, одобрява постъпката ми.

Следобедът бе окъпан в злато. Искам да кажа, че слънцето бе разпръснало малкото облаци от сутринта и сега всичко блестеше от неговата светлина. През септември винаги ставаше така, сутрин изпаренията на равнината трептяха над полята и къщите, като че ли земята изпускаше своя синкав дъх. Но следобедите бяха окъпани в злато, мъглата изчезваше, а така също и облаци, ако все още имаше някой облак. Светът се обличаше в червени и жълти багри, петна пъстрееха по хълмовете, които заприличаха на гигант, проснат в равнината. Гигант, облечен като арлекин, който е полегнал настрани да спи.

Бях на зелената поляна пред къщи. Рита, както обикновено заедно с Кристина, бе отишла да си почива. Том, седнал в шезлонга на верандата, държеше в ръце някакво илюстрирано вестниче. Знаех, че се преструва, че чете, а всъщност следи всяко мое движение. Защото аз бях отишъл да взема хвърчилото и го бях донесъл на поляната.

Подготвих всичко най-прецизно. Извадих от джоба си една празна кибритена кутийка и поставих в нея малко метално цилиндърче, дебело колкото малкия ми пръст и дълго колкото половината. Ако някой го отвореше, щеше да намери вътре малки навивки от метална жица и някоя и друга неразбираема дреболийка. Забодох кутийката на централното ребро на скелета, така че оста на цилиндъра да бъде разположена паралелно на оста на хвърчилото. На края извадих нещо като черна касетка,

не по-голяма от една табакера, снабдена с градуирано ключе и малък циферблат. Настъпи решителният момент – всичко бе вече готово.

Погледнах още веднъж хвърчилото, проснато на поляната със своите прекрасни багри и дълга опашка. Навред бе спокойно и тихо, вятърът бе спрял. Завъртях съвсем леко градуираното ключе и веднага забележах характерния ефект, който бях виждал вече толкова пъти по време на нашите опити: въздухът над хвърчилото започна странно да трепти, като че ли се образуваше вихрушка, която се губеше във височината.

И веднага след това голямата птица, задрямала на тревата, се събуди. Видях как отваря огромните си синкави очи и големите ѝ розови клепки трепкат. Перата ѝ настръхнаха и нервно помръдна безкрайната си опашка. Крилатото животно започна да трепти и да трепере, като че у него бавно нахлуваше живот. Завъртях градуираното ключе на друга степен и една стрелка на циферблата започна да се движи едва доловимо.

Хвърчилото отскочи и полетя към висините. Виеше се като пъстроцветен вихър, като дълъг наниз от флагчета, който се издига към върха на невидима мачта. За кратко време се издигна на тридесет, петдесет, седемдесет, сто метра височина, докато успях да го издигна още по-високо, на сто и петдесет метра и повече.

Това беше удивителна гледка и аз стиснах зъби от възбуда. Бях забравил сина си, къщата зад гърба ми, поляната – всичко. Следях само хвърчилото, гледайки го очарован. Високо в небето навярно имаше вятър, защото опашката започна да плющи като странно и дълго корабно платно, а хартиеният колос сякаш си играеше с въздушните течения, като ту се спускаше по невидими наклони, ту кабрираше шеметно над пропастта. Със своя червен и жълт връх като голям огнен шип приличаше на същество, излязло от утробата на хълмовете, потънали в есенни багри. Вятърът го обръщаше със своите всемогъщи въздушни ръце, така че от земята то ми изглеждаше като огнен блясък, като отломка от слънцето сред синевата. Правоъгълният дълъг корпус беше като тяло на пъргава риба, сребрист и нашарен, и показваше ту гърба си, ослепително блестящ като острие на сребърен нож, ту корема си – пъстроцветен и нашарен като зебра. Виеше се в небето като въртележка с ярки трептящи цветове, за каквато може би и аз още от дете винаги бях мечтал.

Усетих, че синът ми ме докосна по лакътя, усетих как ръката му ме стиска и трепере. Чух гласа му, изпълнен с почуда, с възторг и радост:

– Татко, моето хвърчило... лети, лети.

После се хвърли на шията ми – викаше и се смееше като обезумял.

Засмях се и аз и го целунах, паднахме на земята от радост и почнахме да се търкаляме щастливи по тревата, докато Амико тичаше около нас и лаеше възбудено, а жена ми, която се бе събудила, се появи на верандата с полуспящата Кристина на ръце.

През това време, докато радостта изпълваше сърцата ни, най-хубавото хвърчило на света летеше безтегловно в синьото небе между хълмовете и равнината, порейки високите въздушни течения като кораб с дъгоцветни платна – приказен господар на висините.

Летателният апарат навлезе бързо в големия околоръстен път. Това беше известен вече път, отбелязан съвсем точно на картите. Корабът бе в зеленикав цвят, прорязан с тъмни напречни линии. Оттам се виждаше съвсем ясно голямата планета с нейните странни морета – пространства със солена вода, както показваха уредите.

Вътре в корпуса настъпи леко раздвижване. В течността, която изпълваше целия летателен апарат, съществуващото се премести плавно, раздвижвайки своите крайници, докато безформеното му тяло потръпваше от удоволствие. Едно светещо табло разкъса мрака, спускайки се пред него. Милиарди вериги предаваха бързо сменящи се образи.

С изострени сетива, съществуващото наблюдаваше внимателно. Странен и ужасен свят. И все пак сред тези залежи от отровни газове, на тези континенти, заобиколени от разяждащата солена вода, живеяха някакви същества. Диваци. Разделени на големи племена, измъчвани от първична омраза, от долни страсти, от отвратителни желания. Ако архивите бяха точни (както са били досега), тези диваци почти винаги бяха убивали своите божества. Сега, впуснали се в най-жестокото варварство, с гордост наричаха техническия прогрес цивилизация. И съвсем справедливо Великият закон забраняваше доближаването до тази планета или до други подобни планети. Всеки, който извършеше това, носеше големи отговорности.

Съществуващото издаде мислено команда и милиарди и милиарди клетки, милиарди вериги в един миг се свързаха безшумно. Образите на екрана се смениха и се появи големият околоръстен път, а по-нататък – други чудесни пътища, които кръстосваха пространството и уверено водеха към далечни светове. Съществуващото установи, че дивациите от тази близка планета (третата планета около тази звезда) със своите сетива виждаха въздуха в небесносин цвят, ако светлината го огряваше. Когато щяха да успеят „да изучат“ вселената и да пътуват между звездите, щяха да са изминали дълги пътища пипнешком, осланяйки

се само на своите уреди. Със своите сетива щяха да възприемат образа на една безкрайна, тъмна пустиня и никога нямаше да могат да чуят голямата обагрена музика, която витаеше сред звездите. Никога нямаше да успеят „да видят“ големите енергийни пътища, бавните течения между една звезда и друга, прекрасните небесни дъги, увиснали в пространството, златните и платинени поляни, които се простират между съзвездията. Съществуващото потръпна от състрадание към тези несъвършени същества, осъдени на вечно изгнание.

Усети приближаването на малкия. Крайниците му веднага се раздвижиха, цялото му същество се изпълни с радост. Малкият се спря пред екрана, който междувременно бе започнал отново да предава образи от ужасния близък свят.

Младото същество гледаше захласнато екрана. Виждаха се големи планини и безкрайни равнини с някакъв странен цвят – ту зелен, ту жълт, дълбоки синьозелени морета и някакви странни същества, които се движеха като мравки в населените зони, сред гигантски постройки. И после пак хълмове и пътища, и отново равнини и водни течения, и пак... малкото същество изпусна един импулс на учудване, на смайване. Екранът се върна бързо към образите от преди няколко секунди, показва една верига хълмове с тясна клисура между тях, после гористи склонове и на края група сгради в подножието на възвишенията. Но по-нагоре във въздуха летеше някакво фантастично животно с много дълъг крайник. Не, не беше животно, а някакъв апарат, дори – установи малкият – не е и апарат, може би е само някаква играчка или сигнал. Бързо сравни чудесните играчки, които имаше на разположение в летателния апарат, и ония, които можеше да получи и използва в своя свят, с това огромно животно, направено от съществата от третата планета. И веднага цялото му същество бе обзето от желание, безумно, почти трескаво желание.

Ето нещо, което трябва да поиска, което трябва да притежава – единственото ценно нещо в този ужасен свят. Надигна се вълна от противоречиви чувства и желания. Първото същество изразяваше тревога и ужас, несъгласие и ужас. Та това е варварска играчка, недостойна за едно мислещо същество! Малкият се противопоставяше, изразявайки своето трепетно желание, стремежа да притежава тази играчка. Потече верига от образи от едното до другото същество. Да, голямата летяща птица ще следва неотлъчно кораба им като чудесен сигнал, като отличителен белег, който несъмнено ще бъде единствен сред цивилизованите същества. Тя наистина ще бъде най-големият

трофей от това тяхно пътешествие: трябва да я притежава. Малкият движеше пипалата си сред мрака на жизнения флуид, който изпълваше кораба, докато възрастното същество, развълнувано и изплашено, стоеше неподвижно. Не бива да се нарушава Великият закон, който наруши Великият закон, носи голяма отговорност. Но желанието на малкия е толкова силно, толкова неудържимо... и всъщност трябва да се извършат малко и лесни неща, за които никой никога няма да узнае.

Изминаха няколко мига на колебание, докато желанието на малкия сякаш се материализираше, свършените апарати улавяха все по-силния и неудържим порив. После се появи знак на съгласие, отначало бавно, колебливо, а после все по-ясно, пълно. Чувство на дълбока детинска радост отекна като високи трели и изпълни кораба, който плуваше по големия път около планетата. И веднага започна преобразяването. Свършени машини капсулираха двете същества, разделиха на части телата им, изсмукаха нежно жизнените им сокове, добавиха някои елементи, други отнеха, работейки непрекъснато. Последва само миг затишие и ето че в огромния борд се отвори една кръгла врата. Космическата лодка се плъзна в пространството, няколко мига се задържа паралелно с кораба, а после бавно почна да се отделя от него, завивайки към планетата. Лодката бе управлявана от висок човек с остри черти и неописуеми златисти очи. До него седеше дете, което наблюдаваше захласнато един стереоскопичен екран, поставен до командното табло сред безброй уреди. През това време големият кораб продължаваше своята бавна обиколка около планетата, а пространството бе тъмно, огромно и студено, само тук-там мигаха далечни звезди, които се губеха в безкрая.

Почивах си спокойно на верандата под топлите лъчи на залязващото слънце. Наоколо цареше спокойно щастие. Бяхме играли с хвърчилото дълги часове, Том не беше на себе си от радост, Кристина от време на време крещеше от учудване, Амико лаеше и подскачаше щастлив около нас.

После аз и Рита се бяхме прибрали в къщи като двама младоженци, докато децата и кучето продължаваха да лудуват на поляната. Бях задържал хвърчилото на височина около двеста метра и така изглеждаше като завързано с невидим конец, но непрекъснато се движеше, защото високо в небето имаше вятър. После жена ми ме прегърна със сияещи от радост очи, бе настъпил часът на желанието. Така, благодарение на хвърчилото, нашата любов бе познала един от своите най-щастливи

часове. Сега Рита, малко уморена, седеше на плетения диван до мен и полека лека бе задрямала. Чувах гласовете на Том и Кристина и песента на един шурец, който се сбогуваше с лятото. Бях щастлив човек.

Изведнъж нещо в мен се скъса. Не бих могъл да кажа как, но това съвършено душевно спокойствие бе нарушено, като че ли някой започна да дращи с остри нокти в мозъка ми, без да ми причинява болка.

Това беше като лека вълна, която се разбиваше шумно в брега на моето съзнание. Една ефирна вълна, една ритмична пулсация, която ту отслабваше, ту се засилваше. Помъчих се да остана спокоен, защото исках да разбера какво става с мен. Вълната се удряше в главата ми или може би в сърцето ми, или в цялото ми тяло с шум на жива вода. Смътно разбирах, че някой иска да говори с мен и за да направи това, бе принуден да влезе в мозъка ми. Бях в пълно съзнание и за миг си помислих, че това е някакво телепатично явление.

Само че това беше нещо съвсем друго. Беше някакво усещане, за което не можех да намеря обяснение във всичко онова, което бях прочел по въпроса за „предаване на мисълта“ (без да го приемам изцяло като нещо сериозно). Повтарям, това усещане беше приятно и – ако мога така да се изразя – приятелско; останах неподвижен, докато сърцето ми биеше от вълнение: кой се мъчеше да събуди в мозъка ми способности, каквито не бях и помислял, че притежавам?

Отпуснах се, защото бях разбрал, че трябва да се отворя, без да оказвам съпротива. Шумът на водата бе изместен от ритмична кантилена, един рефрен от няколко звука, който се повтаряше непрекъснато като сигнал, но не неприятен. После ме обля вълна от звуци, багри, геометрични форми, някои от които познати, други съвсем странни, неразбираеми. В този поток, който ме заливаше, имаше и нови усещания, страх, който не беше страх, нито недоверие, една неударима радост, която сякаш имаше необикновен вкус и която не можах да разбера, макар че я „почувствувах“ дълбоко; и после милост – това чувство разбирах отлично, – и някакво усещане за отваряне, за безкрайност, което възбуждаше любопитството ми и ме изумяваше.

Забелязах, че телевизорът на масичката срещу дивана, на който седях, се бе запалил от само себе си. Веднага разбрах, че се бе запалил в същия този миг и че не бе останал запален: копчето наистина показваше „затворено“, но въпреки това телевизорът работеше. На екрана проблеснаха още няколко светкавици, а после на един жълтеникав фон, прорязван от силни трептения, се появи главата на човек.

Човекът беше красив като портрет на древна статуя, но очите,

които ме гледаха, имаха златист блясък, какъвто в действителност не можеше да съществува.

Не можех да разбера какво става в телевизора, но очевидно там ставаше същото, което ставаше с мен.

Човекът ме наблюдаваше с лека приятелска усмивка на устните и не проронваше нито дума. Но чувство на дълбока сърдечност изпълваше сърцето ми и аз разбрах, че той храни към мен тези чувства.

Започнах да улавям някакви мисли. Картината се разшири и така видях човека в целия му ръст, облегнат на един странен апарат със сферична форма. Доколкото можах да видя на екрана, апаратът се намираше зад една гъста гора, която познавах отлично, на около сто метра по въздушна линия от къщичката на Матилде. До човека стоеше дете, което му подаваше ръката си и веднага се виждаше, че са баща и син.

Залязващото слънце огряваше странната сфера зад гърба на двамата и металът хвърляше силни отблясъци. Като го гледах в телевизора, този метал ми се струваше сребро. После на екрана се очерта главата на детето, и то със златисти очи, но във всичко останало беше обикновено дете на седем-осем години като моя Том. Детето вдигна ръка, сякаш да посочи нещо, и се засмя.

Веднага видях, че се появи къс небе, а в ниското моята къща и зад нея – селото; горе, в ясното небе, кръжеше хвърчилото. Детето пак го посочи с ръка, а после отново ми се усмихна.

Разбрах веднага: „Хвърчилото ли? – казах мислено. – Хвърчилото ли искаш?“ Детето на екрана ококори щастливо невероятните си и красиви очи, които станаха – ако това е възможно – още по-красиви и блестящи.

Усмихна се и мъжът. Каза ми мислено, без да мърда устни: „Идваме отдалече, отвъд голямата мъглявина. Сега ще доведе моя син при теб.“

Екранът угасна изведнъж и всичко стана, както преди. Само далечният шум като вълна, която се удря в брега на моето съзнание, остана да звучи у мен, за да ми напомня, че това не бе сън.

Станах и погледнах жена си, която спеше, отпуснала глава на облегалката. Излязох на поляната, Кристина се затече срещу мен, влачейки за ръка любимата си голяма кукла, и влезе в къщи. Слънцето вече се скрило зад хълмовете и над долината се спускаше здрач.

Том бе седнал на дървената стълба на верандата и гледаше хвърчилото, което блестеше във висините, все още огрято от слънцето.

– Том – рекох му аз, – трябва да ти кажа нещо.

Навярно тонът ми беше много сериозен, защото синът ми ме загледа веднага с внимание.

– Да, татко – отвърна той. Продължих, подбирайки внимателно думите:

– Слушай, Том. Ако от много далече дойде някое дете като теб, добро и послушно дете, и му хареса нещо твое, например някоя играчка, която то няма, ще му я дадеш ли, за да го зарадваш?

Синът ми се усмихна:

– Разбира се, че ще му я дам, татко. Нали миналата година за Коледа подарих кънките си на онова бедно дете, което си нямаше нищо, не помниш ли?

Спомнях си много добре. Едно бедно дете не бе получило никакъв подарък за Коледа и затова моят син му бе подарил новите си кънки, които бе намерил току-що под елхата, аз бях развълнуван и горд от постъпката му.

– Добре – рекох, – както онай път. Но ще му подариш ли всичко, което му хареса? – Том ме погледна въпросително и кимна с глава, за да каже „да“. – Дори и хвърчилото ли? – запитах аз.

Синът ми се ококори от изненада.

– Но за мене, татко, хвърчилото не е играчка. Хвърчилото е моят звездолет и аз го управлявам далече сред звездите. Защо искаш да го подаря на друго дете? – Гласът му трепереше и разговорът ставаше все по-мъчителен за мен.

– Слушай, Том, сега ще дойде едно дете с татко си. Идват от звездите, видели са хвърчилото. И това дете ще ти го поиска, разбираш ли? Те не са виждали никога хвърчило, а аз ще ти направя ново, по-голямо, така това звездно дете ще се радва, ще се радваш и ти. Съгласен ли си?

Том помисли малко, после ме запита:

– Много по-голямо ли ще бъде новото хвърчило, татко?

– Много, много по-голямо, сине, обещавам ти – отвърнах аз.

– Добре тогава – усмихна се Том, – съгласен съм.

Вечерта вече се спускаше. Видяхме, че чужденецът идва със сина си по пътеката откъм хълмовете. Носеше го на ръце, за да го предпази от тръните и камъните, а може би и за да не се измори. Когато стигна на синора на поляната, пусна го на земята и като го хвана за ръка, тръгна към мен.

Аз и Том бяхме станали прави и ги гледахме мълчаливо. Човекът с невероятните очи кимна с глава и ни каза, без да помръдне устни.

– Благодаря ви – а през това време чувство на радостна, неизразима

благодарност обземаше моето сърце и сърцето на Том. Моят син съвсем не беше учуден, децата не се учудват, когато приказките стават действителност, Приблужи се към детето на чужденеца и го хвана за ръка. Запътиха се заедно към средата на поляната, където междувременно бях приземил хвърчилото. Децата го гледаха захласнати и започнаха да тичат около неговия гигантски корпус, проснат на тревата.

Подадох на чужденеца кутийката. Той я огледа за миг, после се усмихна.

– Ще ти дам – каза ми мислено той – онова, което ти липсва в голямата тайна. То е нещо съвсем малко, рано или късно ти щеше да стигнеш до него: ще ти открия пътищата към звездите.

Подадох му едно листче и молив, които имах в джобчето си. И на светлината на луната, която изгряваше, той написа втората част на формулата, оная част, която Клаус не бе успял да открие и която аз може би никога нямаше да изнамеря.

Човекът ми подаде листчето и докато го слагах в джобчето на ризата си, сгънато на четири като най-обикновена бележка, аз треперех. Спомням си, че си стиснахме крепко ръце и дълго се гледахме в очите развълнувани. Така узнах всичко или почти всичко за него: и тайната на неговата променлива природа, и чудесната гледка на космоса, изпълнен със светлини и багри, видими само за хората от неговата фаса. Узнах също, че някой ден пак ще се видим.

Той завъртя ключето, с което се управляваше хвърчилото, и то се издигна леко в хладния нощен въздух. Синът му изтича до него и той го вдигна на раменете си, отправяйки се към пътеката за хълма. Стояхме и ги гледахме как изчезват в мрака, докато хвърчилото се носеше над главите им и ги следваше във висините.

Том ме погледна и ме хвана за ръката.

– Татко, много далече ли ще отиде хвърчилото? – запита ме той.

Усмихнах се, докато му отговарях:

– Много далече, сине, не можем дори да си представим колко далече.

– Но ти ще ми направиш друго, нали, татко? – рече Том. Вдигнах очи към септемврийското небе и галактиката над нас ми се стори огромна, с безброй светове.

– Този път – казах му аз – ще ти направя истински звездолет и заедно ще им отидем на гости там, сред звездите.

КРАЙ

© Джулио Райола
© 1980 Божан Христов, превод от италиански

Сканиране: Xesiona, 2008
Разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2009

Издание:

Онирофилм. Сборник фантастични разкази
Книгоиздателство „Г. Бакалов“, Варна, 1980
Италианска, I издание
Превод Божан Христов
Редактор Светозар Златаров
Водещ редактор Гергана Калчева
Оформление Богдан Маврадинов и Жеко Алексиев
Илюстрация на корицата Текла Алексиева
Художествен редактор Иван Кенаров
Технически редактор Пламен Антонов
Коректор Паунка Камбурова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/10561>]